

**O‘ZBEKISTONNING XALQARO IQTISODIY INTEGRATSIYASI: SAVDO-
SIYOSAT ISLOHOTLARI VA TASHQI BOZORLARGA CHIQISH
IMKONIYATLARI**

Ro‘ziqulov Uchqun Hamroqul o‘g‘li
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
Kechki, sirtqi va masofaviy ta’lim bo‘limi
bosh mutaxassisi
+998 99 500 43 34

Annotatsiya: Mazkur tezisda O‘zbekistonning xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonidagi zamonaviy tendensiyalari, tashqi savdo siyosatini liberallashtirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan institutsional islohotlar hamda milliy iqtisodiyotning tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Ayniqsa, O‘zbekistonning Jahon savdo tashkilotiga (JST) a‘zo bo‘lish jarayoni, milliy qonunchilikni xalqaro savdo qoidalariga muvofiqlashtirish, bojxona va texnik tartibga solish tizimlarini takomillashtirish masalalariga alohida e‘tibor qaratiladi. 2025-yilda mamlakat tashqi savdo aylanmasining 81,2 mlrd AQSh dollariga yetgani va eksport hajmining 33,8 mlrd dollarni tashkil etgani O‘zbekistonning global iqtisodiy aloqalari kengayib borayotganini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijasida tashqi bozorlarga chiqishni kengaytirish uchun eksport geografiyasini diversifikatsiya qilish, yuqori qo‘shilgan qiymatga ega mahsulotlar ulushini oshirish, xalqaro standartlarni joriy etish va savdo infratuzilmasini raqamlashtirish muhim yo‘nalishlar sifatida asoslanadi.

Kalit so‘zlar: xalqaro iqtisodiy integratsiya, tashqi savdo, eksport, JST, savdo siyosati, institutsional islohotlar, tashqi bozor, eksport diversifikatsiyasi, O‘zbekiston.

KIRISH. Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida globallashtirish jarayonlarining chuqurlashuvi mamlakatlarning xalqaro iqtisodiy integratsiyadagi ishtirokini kengaytirishni talab qilmoqda. Xalqaro savdo, investitsiyalar, global qiymat zanjirlari va xizmatlar eksportining rivojlanishi milliy iqtisodiyotlarning raqobatbardoshligini belgilovchi muhim omillardan biriga aylanmoqda. Shu nuqtayi nazardan, O‘zbekiston uchun tashqi savdo siyosatini liberallashtirish va xalqaro savdo tizimiga yanada chuqurroq integratsiyalashish iqtisodiy islohotlarning muhim yo‘nalishlaridan hisoblanadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda tashqi iqtisodiy faoliyatni liberallashtirish, bojxona tartib-taomillarini soddalashtirish, eksportchilar faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va milliy qonunchilikni xalqaro savdo qoidalariga moslashtirish bo‘yicha tizimli choralar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, O‘zbekistonning Jahon savdo tashkilotiga a‘zo bo‘lish

jarayonining jadallashuvi mamlakatning xalqaro iqtisodiy integratsiyasida yangi bosqichni shakllantirmoqda. O'zbekiston tashqi savdosining so'nggi yillardagi dinamikasi mamlakatning xalqaro iqtisodiy aloqalari kengayib borayotganini ko'rsatadi. Milliy statistika qo'mitasining dastlabki ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda O'zbekistonning tashqi savdo aylanmasi 81,2 mlrd AQSh dollarini tashkil etib, 2024-yilga nisbatan 20,7 foizga oshgan. Ushbu davrda eksport hajmi 33,8 mlrd dollar, import hajmi esa 47,4 mlrd dollarni tashkil qilgan. Mamlakat 2025-yilda dunyoning 210 ta mamlakati bilan savdo aloqalarini amalga oshirgan. Tashqi savdo geografiyasida ham muhim o'zgarishlar kuzatilmoqda. 2025-yilda O'zbekiston tashqi savdo aylanmasida Xitoyning ulushi 21,2 foizni, Rossiyaning 16,0 foizni, Qozog'istonning 6,1 foizni, Turkiyaning 3,7 foizni va Koreya Respublikasining 2,1 foizni tashkil etgan. Mazkur ko'rsatkichlar O'zbekistonning asosiy savdo hamkorlari bilan iqtisodiy aloqalari yuqori darajada ekanligini ko'rsatish bilan birga, yangi bozorlarga chiqish va eksport geografiyasini yanada diversifikatsiya qilish zarurligini ham ko'rsatadi. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning muhim institutsional yo'nalishlaridan biri O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lish jarayonidir. 2026-yil iyul oyida JSTning O'zbekistonning a'zoligi bo'yicha Ishchi guruhi yig'ilishida mamlakatning 2026-yil davomida a'zolik jarayonini yakunlash maqsadi yana bir bor tasdiqlandi. JST ma'lumotlariga ko'ra, 2026-yil iyul holatiga O'zbekiston tomonidan 31 ta ikki tomonlama bozor ochish to'g'risidagi kelishuv JST Kotibiyatiga topshirilgan. Shuningdek, 2026-yil martidan boshlab JST talablariga muvofiqlashtirilgan huquqiy hujjatlar soni 190 taga yetgan. JSTga integratsiyalashuv faqat tashqi savdo hajmini oshirish masalasi bilan cheklanmaydi. Ushbu jarayon milliy iqtisodiyotning institutsional muhitini takomillashtirishni, raqobat mexanizmlarini rivojlantirishni, texnik reglamentlar va sanitariya-fitosanitariya talablarini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirishni ham talab qiladi. 2025–2026-yillarda ushbu yo'nalishda bir qator amaliy islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, JST talablariga muvofiqlashtirish doirasida eksport cheklovlari bekor qilindi, ayrim mahsulotlar bo'yicha minimal eksport narxlarini belgilash amaliyoti tugatildi, intellektual mulk obyektlarini ro'yxatdan o'tkazish tartiblari takomillashtirildi. Oziq-ovqat xavfsizligi va texnik tartibga solish sohalarida ham xalqaro standartlarga yaqinlashishga qaratilgan o'zgarishlar amalga oshirildi. Bojxona tizimining raqamlashtirilishi ham xalqaro iqtisodiy integratsiyani chuqurlashtirishning muhim omilidir. 2025-yil fevral oyida taqdim etilgan ma'lumotlarga ko'ra, tadbirkorlar uchun 35 ta axborot tizimi joriy etilgan, eksport operatsiyalarini rasmiylashtirish bosqichlari 9 tadan 3 tagacha qisqartirilgan. Eksport yuklarini rasmiylashtirish va ma'lumotlarni qayta ishlash jarayonlarini takomillashtirish natijasida eksport yuklarini

bojxona rasmiylashtiruvi vaqti 20 daqiqagacha qisqargani qayd etilgan. Bunday islohotlar tashqi bozorlarga chiqishda korxonalar uchun tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish, vaqtni tejash va savdo operatsiyalarining shaffofligini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, xalqaro bozorlarda raqobat kuchayib borayotgan sharoitda faqat bojxona jarayonlarini soddalashtirishning o'zi yetarli emas. Eksport qilinadigan mahsulotlarning sifati, xalqaro sertifikatlashtirish, logistika xarajatlari, brendlash va marketing salohiyati ham muhim ahamiyat kasb etadi. Jahon bankining mamlakat bo'yicha ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston iqtisodiyoti 2025-yilda 7,7 foiz real o'sishni qayd etgan. Shu davrda eksport AQSh dollari hisobida 24 foizga oshgan bo'lib, o'sishda oltin, mis, rux, uran mahsulotlari, oziq-ovqat, o'g'itlar va xizmatlar eksporti muhim rol o'ynagan. Jahon banki O'zbekistonning JSTga qo'shilishini iqtisodiy islohotlarni mustahkamlovchi omil sifatida baholaydi va uning uzoq muddatli ta'siri investitsiyalar hamda savdo imkoniyatlari orqali iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini qayd etadi. Shu bilan birga, O'zbekiston eksportining tarkibiy diversifikatsiyasi dolzarb masala bo'lib qolmoqda. 2024-yil ma'lumotlariga ko'ra, beshta yirik mahsulot guruhi — qimmatbaho metallar, xizmatlar, paxta, mineral yoqilg'i va moylar, shuningdek mis va unga oid mahsulotlar — mamlakat eksportining qariyb 70 foizini tashkil etgan. Bu holat tashqi bozorlardagi narx o'zgarishlari va tashqi talab dinamikasiga nisbatan sezgirlikni saqlab qolayotganini ko'rsatadi. Shu sababli yuqori qo'shilgan qiymatga ega tayyor mahsulotlar va xizmatlar eksportini kengaytirish xalqaro iqtisodiy integratsiyaning istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. O'zbekistonning tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirishda xizmatlar eksportining ahamiyati ham ortib bormoqda. Xususan, IT xizmatlari, turizm, transport-logistika, moliyaviy va professional xizmatlar xalqaro bozorlarda yangi eksport segmentlarini shakllantirishi mumkin. 2025-yil yakunlari bo'yicha rasmiy ma'lumotlarda eksport geografiyasi 131 mamlakatni qamrab olgani va IT xizmatlari eksporti 940 mln AQSh dollariga yetgani qayd etilgan.

Xulosa. O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy integratsiyasi so'nggi yillarda tashqi savdo hajmining o'sishi, savdo geografiyasining kengayishi va institutsional islohotlarning jadallashuvi bilan tavsiflanmoqda. 2025-yilda tashqi savdo aylanmasining 81,2 mlrd AQSh dollariga yetishi hamda eksportning 33,8 mlrd dollarni tashkil etishi mamlakatning global savdo tizimidagi faolligi ortib borayotganini ko'rsatadi. JSTga a'zo bo'lish jarayoni esa tashqi savdo siyosatini takomillashtirish bilan bir qatorda, iqtisodiyotda raqobat muhitini kuchaytirish, texnik va sanitariya standartlarini xalqaro talablar bilan uyg'unlashtirish hamda savdo tartib-taomillarining shaffofligini oshirish uchun institutsional asos yaratmoqda. 2026-yil iyul holatiga ko'ra, O'zbekiston JSTga

a'zo bo'lish jarayonini 2026-yilda yakunlash maqsadini saqlab qolgan va ikki tomonlama bozor ochish bo'yicha 31 ta kelishuvni JST Kotibiyatiga topshirgan.

Kelgusida tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish uchun eksportni xomashyo yo'nalishidan yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulot va xizmatlar tomon diversifikatsiya qilish, xalqaro sertifikatlashtirish tizimlarini rivojlantirish, logistika va bojxona jarayonlarini raqamlashtirish, kichik va o'rta biznesning eksport salohiyatini oshirish hamda yangi savdo hamkorlari bilan iqtisodiy aloqalarni kengaytirish muhim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. World Trade Organization. Uzbekistan reaffirms 2026 WTO accession goal, thanks members for continuing engagement. WTO, 27–28 July 2026.
2. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Uzbekistan's foreign trade turnover exceeded \$81 billion in 2025. 22 January 2026.
3. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. В 2025 году экспорт Узбекистана достиг \$33,4 млрд. 7 January 2026.
4. World Bank. Uzbekistan Country Overview and Economic Updates. 2026.
5. O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali. Progress of Uzbekistan's accession to the World Trade Organization reported. 15 May 2025.
6. O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali. Proposals for improving customs matters reviewed. 25 February 2025.
7. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Uzbekistan's accession process to the World Trade Organization. 20 December 2025.
8. Uzbekistan Investment Guide 2025. International Trade. Investment Promotion Agency under the Ministry of Investments, Industry and Trade of the Republic of Uzbekistan.